КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«30» 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЯ СТОЛИЧНОГО РЕГІОНУ

для студентів

галузь знань	**10 Природничі науки**
спеціальність	**106 Географія**
освітній рівень	**магістр**
освітня програма	**Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни	**обов'язкова**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2024/2025**
Семестр	**1**
Кількість кредитів ECTS	**6**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**іспит**

Викладач: **Мельничук Анатолій Леонідович,** кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.
на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.

КИЇВ – 2024

Розробник: **Мельничук Анатолій Леонідович**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
«18» 06 2024 р.
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____ професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол №11 від «18» 06 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол №7 від «30» 08 2024 р.
Голова науково-методичної комісії _____ доцент Наталія КОРОГОДА
«30» 08 2024 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати в студентів здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері територіальної організації та соціально-економічного розвитку столичних регіонів та виробити практичні навички з вибору й обґрунтування рішень щодо їх оптимізації. Основний зміст дисципліни ґрунтується на застосуванні сучасних методик суспільно-географічних досліджень на різних таксономічних рівнях з використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умов недостатності інформації.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання теоретичних основ суспільної географії, економічної географії, соціальної географії.
2. Володіння навичками аналізу просторового розвитку, методами регіональних досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Географія Столичного регіону» є однією із складових підготовки магістрів за освітньою програмою «Економічна та соціальна географія» галузі знань 10 Природничі науки зі спеціальності 106 Географія. Розкриваються особливості структури та соціально-економічного розвитку Столичного регіону, стратегування та планування розвитку його території. Аналізуються передумови та ресурсна база розвитку Київського столичного регіону, просторові відмінності людського потенціалу, галузева та територіальна структури господарства, гуманітарної сфери, екомережі, туризму та рекреації в регіоні. Розкриваються суспільно-географічні підходи до стратегування та планування території Столичного регіону на різних ієрархічних рівнях.

4. Завдання вивчення дисципліни полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньо-науковою програмою «Економічна та соціальна географія», зокрема:

– здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації про розвиток регіону з різних джерел (ЗК 1);

– здатності до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на регіональному та локальному рівнях (СК 1);

– здатності до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів (СК 2);

– здатності використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем регіонального розвитку (СК 3);

– здатності розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати просторове планування територій різного ієрархічного рівня (СК 4);

– здатності планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців (СК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	Результат навчання			
1	**знати:**			
1.1	науково-методологічні засади суспільно-географічного дослідження столичного регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*	*доповіді на семінарах, тематичні контрольні роботи, іспит*	10%
1.2	особливості розвитку регіонознавства як науки та практики в контексті вивчення столичних регіонів	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		10%
1.3	чинники розвитку та особливості просторової організації Столичного регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		15%
1.4	особливості соціально-економічного розвитку Столичного регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		15%
2	**вміти:**			
2.1	застосовувати різні способи і прийоми комплексного аналізу розвитку території регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*	*доповіді на семінарах, презентація та захист виконаних аналітичних завдань, іспит*	до 30%
2.2	застосовувати методи збору первинних та вторинних даних щодо розвитку регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		
2.3	застосовувати методи суспільно-географічного аналізу процесів і явищ розвитку регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		
2.4	розробляти програми розвитку регіону	*лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		
3	**комунікація:**			
3.1	здатність до групової роботи та міжособистісної комунікації в процесі аналізу соціально-економічного розвитку регіону та представлення відповідних результатів	*семінарські заняття*	*доповіді на семінарах, виконання аналітичних завдань*	до 10%
4	**автономність та відповідальність***: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення при:*			
4.1	аналізі та прийнятті рішень щодо територіальної організації регіону, соціальних контекстів, процесів та відносин та вміння застосовувати ці знання на практиці	*семінарські заняття, самостійна робота*	*доповіді на семінарах, презентація та захист виконаних аналітичних*	до 10%

			завдань, іспит	

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / **Програмні результати навчання (назва)**	**1.1**	**1.2**	**1.3**	**1.4**	**2.1**	**2.2**	**2.3**	**2.4**	**3.1**	**4.1**
Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+	+	+	+					
Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР06)	+	+	+		+	+	+	+	+	
Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)	+				+				+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами доповідей та дискусії на семінарах, написання письмових тематичних контрольних робіт, виконання аналітичних завдань, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1, 1.2 (знання)** – до 10% кожний; **1.3, 1.4 (знання)** – до 15% кожний;
- результати навчання – **2.1-2.4 (вміння)** – до 30%;
- результати навчання – **3.1 (комунікація)** – до 10%;
- результати навчання – **4.1 (автономія та відповідальність)** – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів.

Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна ***іспитом*** у письмовій формі.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, створенні презентацій та захисті виконаних аналітичних завдань, виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – ***36 балів.*** Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання реферату або есе за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів,

що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на іспит)*.

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	**семінарські заняття**	**самостійна робота**
Тема 1. Онтологічний статус географії столичного регіону	2		5
Тема 2. Науково-методологічні засади дослідження столичних регіонів	2		10
Тема 3. Географічні науки і регіонознавство. Етапи розвитку регіонознавства як науки та практики	2	2	10
Тема 4. Інформаційна база вивчення території Столичного регіону	2		10
Тема 5. Суспільно-географічне положення Столичного регіону	2	2	10
Тема 6. Ресурсна база розвитку Столичного регіону	2		10
Тема 7. Столичний регіон в системі реформи адміністративно-територіального устрою в Україні. Закон про Столицю України – місто-герой Київ	2	2	10
Тема 8. Демографічна ситуація у Столичному регіоні	2		10
Тема 9. Система розселення населення Столичного регіону	2	2	10
Тема 10. Процеси урбанізації в Столичному регіоні. Проблема житлової забудови	2		10
Тема 11. Промисловість Столичного регіону	2	2	10
Тема 12. Агробізнес Столичного регіону	2		10
*Тема 13***.** Столичний регіон як центр розвитку ІТ в Україні	2	2	10
Тема 14. Гуманітарна сфера Столичного регіону Екологічні проблеми та розвиток екомережі	2	2	10
Разом	**28**	**14**	**135**

Загальний обсяг: ***180 год.***, у тому числі:
Лекцій ***– 28 год.***
Семінарські заняття – ***14 год.***
Консультації впродовж семестру – ***3 год.***
Самостійна робота ***– 135 год.***

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Суспільно-географічне районування України: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2000.
2. Пістун М. Д., Мельничук А. Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку України. Київ: Київський університет, 2013.
3. Tabuchi T. Historical trends of agglomeration to the capital region and new economic geography. Regional Science and Urban Economics, 2014. Vol. 44, pp. 50-59.

Додаткова:

1. Fujita M., Krugman P., Mori T. On the evolution of hierarchical urban Systems. European Economic Review, 1999. Vol.43, pp. 209-251.
2. Gnatiuk O., Melnychuk A. Spatial-temporal aspects of toponymy decommunization in the city of Kyiv. The Ideology and Politics Journal, 2020. Vol. 1(15), pp. 83-114.
3. Денисенко О. О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект. Київ: Інститут географії НАН України, 2012.
4. Дмитрук О. Ю. Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічного дослідження. Київ: Обрії, 2004. 239 с.
5. Доценко А. І. Концепція розселення населення. Київ: РВПС України НАН України, 2008. 72 с.
6. Закон України «Про столицю України – місто герой Київ». Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/401-14
7. Іщук С.І., Гладкий О.В. Київський столичний регіон: його межі, функції та напрями розвитку. Економічна та соціальна географія, 2013. Вип. 1(66), с. 21-31.
8. Корейко Ю. В., Мельничук А. Л. Житло для кожного гаманця чи просторова сегрегація населення. Куди ведуть девелопери Україну? География та туризм. 2019. Вип. 54, с. 61-68.
9. Куйбіда В. С., Негода В. А., Толкованов В. В. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. Київ: Крамар, 2009. 170 с.
10. Мезенцев К. В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація : монографія. Київ: Прінт Сервіс, 2014. 132 с.
11. Мезенцев К. В., Провотар Н. І., Гнатюк О. М., Мельничук А. Л., Денисенко О. О. Неоднозначні приміські простори: тенденції та особливості зміни повсякденних практик. Економічна та соціальна географія, 2019. Вип. 82, с. 4-19.
12. Мезенцев К. В., Провотар Н. І., Гнатюк О.М., Мельничук А.Л., Денисенко О.О. Траєкторії розвитку приміських просторів. Науковий Вісник Херсонського державного університету. Географічні науки, 2020. № 13, с. 63-75.
13. Мельничук А. Л. Розвиток міста Києва на основних історико-географічних зрізах. Економічна та соціальна географія, 2013. Вип. 1(66), с. 87-95.
14. Мельничук А. Л., Ганіченко К. В. П’ять років формування об’єднаних територіальних громад в Україні: ефективність та ефекти адміністративного завершення етапу реформи на прикладі Київської області. Науковий Вісник

Херсонського державного університету. Географічні науки, 2020. № 12, с. 17-24.
15. Пилипенко І. О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: монографія. Херсон, 2015.
16. Підгрушний Г.П., Мезенцев К.В., Дудін В.С., Провотар Н.І., Бондар В.В. Комерційна субурбанізація у Київському метрополісному регіоні: нерівномірний розвиток та поліцентричність. Український географічний журнал, 2020 (4), С. 19-28. DOI: https://doi.org/10.15407/ugz2020.04.019
17. Підгрушний Г.П., Провотар Н.І., Дудін В.С. (2023). Просторові особливості розвитку Київського метрополісного регіону: виміри поліцентричності. Український географічний журнал. 2023. № 1. С. 23-34. DOI: https://doi.org/10.15407/ugz2023.01.023
18. Пістун М. Д. Суспільно-географічне районування України. Київ: ВПЦ «Київський університет», 1999. 41 с.